

สภาพและปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร .

นางพึงใจ ไวยกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-149-3

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**STATE AND PROBLEMS OF ENVIRONMENTAL EDUCATION
MANAGEMENT IN SECONDARY SCHOOLS,
BANGKOK METROPOLIS**

Mrs. Phuingchai Waiyakool

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master
of Education**

Department of Secondary Education

Graduate School

Chulalongkorn University,

1996

ISBN 974-633-149-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

สภาพและปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร

โดย

นางพึงใจ ไวยกุล

ภาควิชา

มัธยมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ลาวัณย์ วิทยาวุฑฒิกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

[Handwritten signature]

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ อังสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Handwritten signature] .....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระชัย ปุณณโชติ)

[Handwritten signature] .....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ลาวัณย์ วิทยาวุฑฒิกุล)

[Handwritten signature] .....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย พานิช)

หัวใจ ไวยากรณ์ : สภาพและปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร (STATE AND PROBLEMS OF ENVIRONMENTAL EDUCATION
MANAGEMENT IN SECONDARY SCHOOLS, BANGKOK METROPOLIS) อาจารย์ที่ปรึกษา :
รศ.ลาวัณย์ วิทยาอุทมิกุล, 357 หน้า. ISBN 974-633-149-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษาใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในด้านต่อไปนี้ กิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา
ตามหลักสูตรสังคมศึกษา กิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาร่วมกับชุมชน
และการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สนับสนุนการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา กลุ่มประชากรคือ
ผู้บริหารโรงเรียน และครูสังคมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 592 คน ใช้แบบสอบถามในการ
เก็บรวบรวมข้อมูล 2 ชุด สำหรับผู้บริหาร และครูสังคมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ
ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน

1.1 ด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามหลักสูตรสังคมศึกษา
ผู้บริหารมอบหมายให้ครูสังคมศึกษาดำเนินการโดยจัดแยกสอนในหมวดวิชาสังคมศึกษาและ
บูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษา ในทุกรายวิชาและทุกระดับชั้นของวิชาสังคมศึกษา เน้นให้นักเรียนได้รับ
ประสบการณ์ตรง ใช้สื่อการเรียนการสอนประเภท ชั่ว บทความ จากสื่อมวลชน และใช้จุดประสงค์ของ
สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล

1.2 ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ผู้บริหารแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบโครงการ
เน้นการขยายผลจากห้องเรียนไปสู่ภายนอก และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนา
สิ่งแวดล้อม วัดและประเมินผลจากการปฏิบัติของนักเรียน

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน ครูสังคมศึกษา วางแผนและรับผิดชอบการ
ดำเนินงานร่วมกับชุมชน เน้นการขยายผลจากห้องเรียนไปสู่ภายนอก เพื่อการเสริมสร้างบรรยากาศ
และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน และชุมชน จัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมกับโอกาส
วัดและประเมินผลจากการปฏิบัติตนของนักเรียน

1.4 ด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เน้นการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ดี
เสริมสร้างการเรียนรู้ในห้องเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และพัฒนาสิ่งแวดล้อม วัดและ
ประเมินผลจากการปฏิบัติตนของนักเรียน

2. ปัญหาในการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนทุก ๆ ด้านส่วนใหญ่เป็นปัญหาปานกลาง

ภาควิชา .....มัธยมศึกษา.....
สาขาวิชา .....การสอนสังคมศึกษา.....
ปีการศึกษา.....2538.....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C540984 : MAJOR TEACHING SOCIAL STUDIES

KEY WORD : STATE AND PROBLEMS OF ENVIRONMENTAL EDUCATION MANAGEMENT

PHUINGCHAI WAIYAKOOL : STATE AND PROBLEMS OF ENVIRONMENTAL EDUCATION MANAGEMENT IN SECONDARY SCHOOLS, BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. LAWAN WITYAWUDHIKUL, 357 pp. ISBN 974-633-149-3

The purpose of this research was to study the state and problems of environmental education management in secondary schools in Bangkok Metropolis in the following aspects: classroom environmental education within social studies curriculum instruction, co-curricular activities, school and community activities, management of school environment supporting environmental education instruction. The 592 samples consisted of school administrators and social studies teachers. The research instruments were 2 sets of questionnaire for the administrators and social studies teachers. The obtained data were analyzed by means of percentage, arithmetic mean, and standard deviation. The findings were as follows:

1. The state of environmental education management in schools:

1.1 In the aspect of classroom environmental education within social studies curriculum instruction: the administrators assigned social studies teachers to teach environmental education in the social studies group of subjects and environmental education was integrated in each social studies subject and at all levels. Direct experiences, use of news and articles from mass media as instructional materials was emphasized and environmental education objectives were the criteria for the measurement and evaluation.

1.2 In the aspect of co-curricular activities: the administrators appointed social studies teachers to be responsible for the project emphasizing extending classroom activities to out-of classroom, and had students participated in solving environmental problems and developing the environment.

1.3 In the aspect school and community activities: the administrators appointed social studies teachers to plan and be responsible for the activities with the community which emphasized expanding classroom activities to out of classroom.

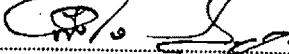
1.4 In the aspect of the management of school environment supporting environmental education instruction: good school environment and promotion of classroom learning, student-participation in environmental problem-solving, and school environmental development were encouraged. Students behavior towards the environment was the criteria for measurement and evaluation.

2. The problems of environmental education management in schools in every aspects were mostly at moderate level.

ภาควิชา มัธยมศึกษา

สาขาวิชา การสอนสังคมศึกษา

ปีการศึกษา 2538

ลายมือชื่อนิติต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ลาวัณย์ วิทยาอุทตติกุล อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่เอาใจใส่ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดเวลา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระชัย ปุณณโชติ ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ลาวัณย์ วิทยาอุทตติกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย พานิช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. นาดยา ปิรันธนานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาสินี เบียมพงษ์สานต์ อาจารย์มาลี โตสกุล ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร และครูผู้สอนสังกัดศึกษาที่เป็นประชากรทั้ง 38 โรงเรียน ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณอาจารย์วงเดือน อิ่มเงิน อาจารย์เทียนพร วงศ์หอม อาจารย์พรทิพย์ สิงห์โตทอง ที่ให้ความช่วยเหลือในด้าน การวิเคราะห์สถิติ และจัดพิมพ์ ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ทุนสนับสนุน ในบางส่วน

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ พี่ๆ เพื่อน น้องๆ ญาติพี่น้องและครอบครัวที่ให้ความรัก ความห่วงใย กำลังใจ เป็นอย่างดีตลอดมา

พึงใจ ไวยกุล

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
คำจำกัดความของการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คิดว่าจะได้รับ.....	10
2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง.....	11
ปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	11
สภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมของโลกและประเทศไทย.....	12
สาเหตุของการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม.....	18
สิ่งแวดล้อมศึกษา.....	25
ความหมายและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	25
ความเป็นมาของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	29
ปรัชญา หลักการ และเป้าหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	38
จุดมุ่งหมายของสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	44
หลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	47
แนวทางการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	51
สถานภาพสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย.....	74
บทบาทของครูสังคมศึกษาในการจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อมศึกษา.....	94
บทบาทของผู้บริหารในการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษา.....	106

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	113
งานวิจัยภายในประเทศ.....	113
งานวิจัยต่างประเทศ.....	125
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	134
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	142
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	229
รายการอ้างอิง.....	258
ภาคผนวก.....	271
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	272
ภาคผนวก ข. รายชื่อโรงเรียนประชากรและตัวอย่างประชากร.....	274
ภาคผนวก ค. หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	277
ภาคผนวก ง. เครื่องมือวิจัย.....	282
ประวัติผู้เขียน.....	357

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	16
2	136
3	140
4	143
5	146
6	149
7	153
8	158
9	164
10	174
11	174
12	179
13	183
14	189
15	193
16	198
17	203

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
18	คำร้อยละของการบริหารและการจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สนับสนุน การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ทั้งด้านกายภาพ และวิถีปฏิบัติในชีวิต ประจำวันของนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร.....	209
19	คำร้อยละของการบริหารและการจัดการสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนสนับสนุน การเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้งด้านกายภาพและวิถีปฏิบัติในชีวิต ประจำวัน ของนักเรียนตามความคิดเห็นของครูผู้สอนสังคมศึกษา.....	213
20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการบริหารและการจัดการสภาพ แวดล้อมในโรงเรียนที่สนับสนุนการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้งด้าน กายภาพและวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหาร.	217
21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการบริหารและการจัดการ สภาพแวดล้อมใน โรงเรียนสนับสนุนการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ทั้งด้านกายภาพ และวิถีปฏิบัติในชีวิตประจำวันของนักเรียน ตามความคิดเห็น ของครูสังคมศึกษา.....	222
22	สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร.....	228